

El tresor dels Maulets

Josep Castelló

Edicions del Bullent

Uns papers sorprenents

quella nit, en eixir de l'Ajuntament quan va acabar la sessió plenària, no podia imaginar que els fets que esdevindrien tot seguit i que, aparentment, no tenien cap importància, suposarien l'inici d'una història que algun dia, molts anys després, hui mateix, em decidiria a contar, conscient, tanmateix, que molts la considerareu inversemblant. En aquell plenari, que havia transcorregut de manera ràpida i sense crispacions –cosa molt estranya– sols amb intervencions autocomplaents i d'autofelicitaçió dels diferents portaveus, havíem aprovat per unanimitat el projecte de restauració dels porxos, un antic mercat construït a finals del segle XIX sobre un solar on s'havia alçat antigament el palau dels senyors del poble.

Em dirigia a prendre'm una bona tisana al pub Quatre Estacions, abans d'anar-me'n a dormir i, passant per davant dels porxos, em vaig detenir a observar-los; es trobaven en un estat de conservació lamentable, amenaçaven enrunar-se, però era una construcció elegant, amb columnes, i també unes proporcions harmòniques, que ens recordaven els nostres orígens culturals, la Grècia clàssica; construïda amb pedra, fusta, teula àrab i ferro, element molt representatiu de

l'època en què s'havia construït. Eren com un compendi del nostre passat arquitectònic. Si els restauràvem, salvaríem l'únic exemplar que quedava dempeus a la comarca, del que havia estat un mercat característic dels pobles més importants.

De sobte, vaig sentir curiositat per conèixer amb més detalls els antecedents històrics de l'antic palau... el nom dels senyors i els títols nobiliaris. Se'm va ocórrer la idea d'investigar, però sabia que a l'arxiu municipal que havien organitzat feia uns quants mesos, trobaria poca cosa anterior al segle XX, per raons que ara no són del cas.

Vaig entrar al pub. A la barra, vaig demanar una tisana de timonet amb mel que em va servir, amabilíssima, la propietària. Al meu costat, uns joves parlaven d'unes monedes antigues que algú s'havia trobat, feia uns quants anys, a la cova del Rander.

–Aquestes monedes podrien formar part del famós tresor de l'Ocaive –suggeria un d'ells.

–Què dius? El tresor de l'Ocaive no és res més que una llegenda –va replicar qui pareixia més assenyat.

–Totes les llegendes tenen alguna cosa de veritat... –de nou, el primer.

–En aquest cas, no... els moros d'ací eren pobres. Mà d'obra barata dels senyors feudals, quasi no podien viure, no tenien diners... Com vols que amagaren una caldera plena de monedes d'or abans de ser expulsats, com diu la llegenda?

–El que podria tenir de veritat la llegenda del tresor, podria ser una altra cosa... Per exemple, podria tractar-se d'objectes d'art de l'antiguitat, d'immens valor arqueològic... I podria no ser dels moriscos, redéu quina dèria tenim amb els moriscos, sempre reduint tota la història als moriscos, com si abans i després no hi haguera hagut ningú més! –un tercer que també pareixia saber història.

Aquells xicots estaven, sense saber-ho, tancant el cercle de la fatalitat, una fatalitat que m'encaminava irremeiablement a clavar-me en un bon embolic.

«Demà, sens falta, demanaré permís al rector per a investigar en l'arxiu parroquial... Les llegendes i les especulacions gratuïtes no aprofiten per a res». Mentre pensava tot això, vaig pagar la consumició i me'n vaig anar a dormir, tot fent un senyal d'acomiadament als joves tertulians i a l'ama del pub que estava servint-los.

A l'endemà vaig demanar permís al rector i li vaig proposar un horari concret per a no ocasionar més molèsties de les necessàries. «Cap molèstia, home; ni cap horari fix... Sempre que vulga, aquesta casa és de tots i està a la seua disposició» —em va contestar.

Tenia poc de futur en aquesta tasca d'investigador històric. Era conscient que mai no seria res més que un simple aprenent. La meua al·lèrgia, molesta i novella malaltia que mai no havia patit de jove, em dificultava la respiració cada volta que espolsava un Quinque Libri d'aquells que anava traient de les prestatgeries. Fullejava cercant alguna referència al comte o a la seua família, propietaris de l'antic palau; confiava a trobar-hi registrat el bateig del fill d'algun servidor seu en la plaça, que haguera sigut bastant important perquè el comte fóra el padrí, o algun esdeveniment paregut.

Al quart o cinqué dia de passejar la vista pels papers esgrogueïts dels llibres, ja estava desanimat; sabia que tenia escasses possibilitats d'èxit. Difícilment devia haver tingut el comte algun servidor amb suficient entitat com per a merèixer que el senyor fóra padrí d'algun dels seus fills. Estava temptat d'abandonar quan...

—Bon dia, senyor alcalde, com va la investigació?

Em vaig alçar de la cadira en sentir una veu que, naturalment, vaig reconèixer.

—Bon dia senyor rector... No massa bé; sols hi he trobat un paperet que em crida l'atenció, però potser no tindrà massa importància, ni tan sols entenc molt bé el que diu.

—Em permet? —el rector, molt amable, es va oferir a ajudar-me tot agafant el paperet que jo tenia en la mà, i que deia «Anna *la fornera*. Llig...», més un número que no recorde.

—L'he trobat en el full on consta el bateig d'Antoni Xuxim Bonaventura Gilabert i Fornés, fill il·lustre del nostre poble, arquitecte de gran celebritat; fa uns anys, l'Ajuntament va organitzar un homenatge per commemorar el seu nomenament com a director general de la Reial Acadèmia de Sant Carles —vaig explicar-li, crec que presumint un poc.

—Sí, el conec, va ser un dels primers arquitectes a abandonar el pesant barroc pel neoclàssic —cosa que em va demostrar que estava ben informat en història de l'art.

—Potser algun dels investigadors locals que van participar en l'homenatge va deixar el paperet com a separador, i per tant, no tindrà gens d'importància.

—Fa referència a un lligall, és a dir, a un rotllo de documents; el número deu significar el que li correspon dintre de l'arxiu. Però vosté deu tenir raó, segurament no té gens d'importància.

—Fins i tot podria no tenir relació amb aquest arxiu —vaig afegir.

—Sí... Crec que és el més probable.

—Em pense que ho deixaré de moment. Potser tornaré un altre dia; hui em trobe cansat, deficiós, tal volta serà una sensació de frustració per no haver trobat res d'important.

—Torne sempre que vulga, ja li vaig dir que aquest arxiu està a la seua disposició, use'l com si estiguera a sa casa.

–Li estic molt agraït. La veritat és que tinc poques possibilitats de trobar-hi res, jo no sóc historiador, ho faig com un entreteniment, per a relaxar-me, però la investigació està convertint-se en un motiu més d'ansietat.

–Home, no s'ho prenga tan a pit, no és bo obsessionar-se.

–Té molta raó; bé, me'n vaig a l'Ajuntament per si algun assumpte requereix la meua presència, i de nou, moltes gràcies.

–De res, home, torne sempre que vulga.

–Sí, hi tornaré un altre dia, tal volta dissabte al matí, i intentaré trobar si existeix algun lligall que corresponga al d'Anna *la fornera*.

* * *

Passaven uns pocs minuts de les tres de la vesprada de di lluns següent quan vaig entrar al despatx del rector.

–Bona vesprada, lamente les molèsties que li ocasiona.

–Bona vesprada, cap molèstia, passe per favor.

Vaig seguir el rector, que m'havia obert la porta, i vaig seure en una cadira que m'oferia mentre ell es dirigia a una altra porta que comunicava el despatx parroquial amb la seua vivenda.

–Àngela, per favor, ens portaries dos cafés? –de seguida es va dirigir a mi– vosté vol café o prefereix una altra cosa, alguna infusió?

–Un café està molt bé, si no és molèstia.

–Cap molèstia, home, només faltaria.

Va agafar el telèfon, que estava sonant, va estar parlant una estoneta, més aviat amb monosíl·labs, mentre jo feia

com si estiguera fullejant una revista religiosa que estava damunt la taula, però en realitat el que feia era repassar mentalment el que li volia explicar.

–Perdone la interrupció, com van les investigacions històriques?

–Li volia parlar d'això.

–Ah, sí? Per la veu que feia aquest matí, quan m'ha telefonat preguntant-me si ens podíem reunir, m'havia semblat que es tractava d'alguna cosa més important.

–Massa important, per desgràcia.

–Com és això? Què vol dir? –el rector es quedà intrigat.

–Dissabte al matí, mentre mirava l'arxiu que vosté tan amablement em permet utilitzar, vaig trobar el lligall que buscava.

–Me n'alegre, enhorabona –va interrompre el rector amb cara de satisfacció.

–No hi ha motiu per a alegrar-se. Se'm va ocórrer la mala idea d'endur-me els papers per a llegir-los més còmodament al meu despatx. Vaig passar a demanar-li permís, però vosté no hi estava, tenia un paperet enganxat a la porta del despatx, que deia que havia sortit per una urgència... i vaig creure que podia...

–Bé home, cap problema, això és tot? –uns colpets a la porta demanant permís per a entrar interromperen la conversa.

–Hola, bona vesprada, ací els porte els cafés –la germana del rector, dirigint-me un somriure molt amable, va entrar amb una safata que deixà sobre la taula–. Els he posat un pitxeret amb llet calenta, per si prefereixen un tallat –rematà amb una simpatia extraordinària, mentre jo m'alçava de la cadira i li encaixava la mà.

–Àngela, per favor, contesta tu el telèfon, si toca, i per favor que no ens molesten, si pot ser.

–Per descomptat, treballen tranquils –i va sortir tancant la porta.

–El problema és que he perdut els papers –vaig soltar de sobte, abans de penedir-me'n. Al rector, sorprès, quasi li va caure la tassetta de les mans.

–Ha perdut uns documents de l'arxiu parroquial?

–Dissabte a la nit els vaig deixar tancats amb clau en un calaix del meu despatx de l'Ajuntament i ens hi han entrat a furtar. Els papers han desaparegut.

–Han robat a l'Ajuntament?

–Sí, durant el cap de setmana. El cas és que em trobava malament a l'arxiu, potser per la pols dels llibre, tinc un poquet d'al·lèrgia, i vaig pensar que podria endur-me els papers a l'Ajuntament, li volia demanar permís, però...

–Sí, sí, això ja m'ho ha dit, jo havia sortit per una urgència...

–Com que vosté m'havia dit *com si estiguera a sa casa...*

–Sí, entesos, però vaja al gra, per favor –el rector impacient.

–Estava al meu despatx, anava llegint i posant-me cada volta més neguitós. Tres o quatre voltes me'ls vaig empassar fins a saber-los de memòria. Vaig intentar imaginar com acabar el trencaclosques d'alguns buits que es produïen, tot basant-me en alguns fets històrics coneguts. Ja de matinada vaig decidir anar-me'n a dormir, però em resultava impossible tancar els ulls; estava extremadament preocupat pel que havia descobert. No sabia si donar a conèixer el lligall o deixar-lo on estava per tal que continuara inadvertit, dormint l'oblit en un polsegós arxiu parroquial. Fer públic aquest lligall podria generar el naixement d'algun grup d'opinió que s'oposara a la restauració de la plaça, o que exigira que es fera una investigació arqueològica que podria suposar un cost

extraordinari i retardar, potser durant anys, la restauració dels porxos que estan en situació quasi de runa perillosa. O potser jo no interprete bé els papers i podia caure en el ridícul més grotesc. Ja era quasi l'alba quan vaig decidir anar a descansar, ja reflexionaria sobre el tema diumenge a la vesprada. Però ahir diumenge no vaig aconseguir tampoc aclarir les idees. La pressió no em permetia pensar amb claredat, ni podia descansar ni tampoc aconseguia sentir-me capaç de prendre una decisió. No sabia tampoc amb qui podia consultar-ho...

–La soledat del governant –mussità el rector, comprensiu.

–Ja de matinada, vaig aconseguir veure clara la solució, una solució fàcil i lògica que no puc explicar-me com vaig tardar tant a trobar, si era tan evident.

–I quina és la solució, si es pot preguntar?

–Portar-li els papers, com que són de l'arxiu parroquial, és vosté qui té el dret de decidir què cal fer amb ells. Però després de trobar la solució, ja relaxat, em vaig adormir i hui m'he alçat del llit ja molt tard. Quan he arribat a l'Ajuntament m'he trobat el secretari parlant amb el sergent de la guàrdia civil. «Senyor alcalde, ens han entrat a robar», m'ha comunicat un poc nerviós el secretari i ha continuat: «Res d'importància, alguna cosa personal i de poc valor d'algun funcionari, els pocs diners de la caixa i poc més... L'esglai de veure-ho tot rebotat i la feina de reorganitzar papers més que res». En la caixa hi havia pocs diners perquè l'Ajuntament cobra i paga mitjançant ordres bancàries i xecs, especialment els imports més elevats, i per tant el robatori no podia tenir conseqüències greus, si no és que s'havien perdut justificants o documents d'importància. «Ens falta veure el seu despatx» ha dit el sergent. «No he volgut que els guàrdies hi entraren sense el seu permís», ha aclarit el secretari mentre em seguien els dos funcionaris. «Ha fet molt bé, però ja poden passar-

hi», he contestat al secretari mentre entràvem al meu despatx, situat en la primera planta de l'edifici, al costat de la sala de plenaris. Ho hem trobat tot fet un desgavell: els calaixos de la taula rebentats i tot escampat. L'esglai que he tingut ha sigut de mort perquè no estaven els papers trobats dissabte a l'arxiu parroquial; «potser –he pensat– els vaig deixar en un altre lloc que ara no recorde», perquè havia estat molt nerviós; també podrien aparèixer per algun racó tirats pels lladres, ja que, com ja he dit, estava tot rebolicat. He mirat tots els calaixos i armaris intentant dissimular l'ansietat. «Li falta alguna cosa?» ha preguntat el sergent, tot veient que buscava per les calaixeres. «Res d'importància, papers rebolicats, però això no és cap problema» he concretat dirigint-me al sergent, el qual ha mirat lleugerament per si hi havia alguna petjada que pogués aprofitar de pista, i en no trobar res d'important ha sortit acompanyat del secretari. Jo he continuat pensant on devien estar els papers d'Anna *la fornera*, absolutament segur, però potser equivocat, que els havia deixat dins d'un dels calaixos que els lladres havien rebentat. La conclusió, doncs, és clara com l'aigua: he perdut uns objectes que no són meus i que havia tret de l'arxiu parroquial sense permís. De seguida, he estat conscient que aquest fet em posa en una situació extremadament delicada. Després el més difícil era contar-li-ho, però calia fer-ho, i aquestes coses com més tarden a fer-se més difícils resulten, per tant, he despenjat el telèfon, i hem concertat aquesta reunió. Ja sé que a vosté li venia malament. Però jo, per responsabilitat, no podia ajornar-ho.

–Quina classe de documents eren... Vull dir, què deien?

–Es tractava d'una carta d'un tal Felip Josep Hernández dirigida als pares d'una xica on confessava haver-la segrestada; una carta de la xica suposadament segrestada, de nom Anna, dirigida a sa mare que contava certs esdeveniments, de

la qual es desprén que havia fugit amb el xic voluntàriament i per amor; la contestació de la mare, que li deien Isabel, una altra carta d'Anna a sa mare, unes anotacions d'un frare franciscà anomenat Bonaventura que demanava que la carta d'Isabel a Anna fóra entregada al pare Bertomeu, i un llarg manuscrit en què el pare Bertomeu, també franciscà, explicava els motius pels quals aquestes cartes estaven en el seu poder, a més de facilitar detalls i les circumstàncies viscudes personalment per ell o que li havien explicat altres persones relacionades amb els fets; llegint-les, es cohesionen una història que narra una sèrie de fets inversemblants, que podrien tenir repercussions d'efectes impredecibles en el poble, malgrat que les cartes estaven datades al segle XVIII.

–Que complicat! –va dir el rector mirant-me estranyat.

–No tant, es tracta senzillament d'una història d'amor i d'un tresor molt valuós, que van robar la parella d'enamorats i van amagar prop d'ací.

–Vol dir que prop d'ací hi ha un tresor amagat?

–Sí, la famosa llegenda del tresor de l'Ocaive, en part, és certa... En realitat és tracta del tresor dels maulets.

El rector m'havia escoltat bocabadat i, de tant en tant, fent un somriure d'incredulitat, com si sospitara que es tractava d'una broma. Havia pres possessió de la parròquia tan sols feia un parell de setmanes, uns pocs dies abans que li demanara investigar en l'arxiu i encara no em coneixia massa bé; potser algú li hauria advertit que era una persona amb un sentit de l'humor un poc extravagant que podria fer-li alguna broma, alguna mena de «quintada» com les que els veterans feien als reclutes en el servei militar, o els estudiants veterans dels nouvinguts als col·legis. A mi no em passava desapercebuda la cara d'incredulitat del rector, i en un intent suprem de ser convincent, vaig decidir contar-li aquesta història...